

**Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за
правопорушення у сфері управління відходами»
(реєстр. № 15325 від 12.06.2026)***

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання удосконалення підстав адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері управління відходами у контексті проєкту Закону України (реєстр. № 15325 від 12.06.2026) (далі – законопроєкт).*

Проаналізовано відповідність законопроєкту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності та нормам чинного законодавства про адміністративну відповідальність та законодавства у сфері управління відходами, виявлено ризики законопроєкту.

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, охорона природи, управління відходами, штраф, велика шкода.*

Вступ

В умовах збройної агресії російської федерації проти України суттєво зросли обсяги утворення відходів, пов'язаних із наслідками бойових дій, зокрема відходів руйнування, будівельного сміття, забруднених ґрунтів, залишків знищеної техніки, небезпечних речовин та інших відходів, які створюють значні ризики для довкілля та здоров'я населення. Запровадження дієвих механізмів реагування на несанкціоноване розміщення відходів, посилення державного контролю у сфері управління відходами, мінімізації екологічних наслідків війни актуалізують питання удосконалення відповідальності за порушення законодавства у сфері управління відходами.

Законопроєкт розроблено з метою «виконання положень Закону України «Про управління відходами» та вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення вимог, встановлених законодавством у сфері управління відходами»¹.

Пропонується: внести зміни до статей: 52, 72, 73, 82, 82-1, 82-3, 82-4, 82-5, 82-6, 152, 219, 242-1, 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП); виключити статті 828, 913 КУпАП; доповнити КУпАП новими статтями: 82-9 «Порушення встановленого порядку подання декларації про відходи або неподання такої декларації», 82-10 «Невжиття заходів з ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, нездійснення обліку несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений», 82-11 «Відсутність плану управління відходами», 82-12 «Здійснення операцій з оброблення відходів без відповідного дозволу або недотримання показників і умов дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»; внести зміни до

¹ Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері управління відходами» (реєстр. № 15325 від 12.06.2026). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70198>

Лісового кодексу, Земельного кодексу, законів України «Про охорону земель», «Про управління відходами», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації».

Визнаючи необхідність удосконалення підстав відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері охорони природи та використання природних ресурсів, вважаємо за доцільне зазначити наступне.

Основна частина

Окремі положення законопроекту потребують узгодження із принципом юридичної визначеності як складової принципу верховенства права, закріпленого у статті 8 Конституції України. Так, у примітці до статті 52 КУпАП (у редакції законопроекту) пропонується встановити що «великою шкодою, завданою довкіллю, вважається така шкода, яка становить від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». За відсутності критеріїв оцінки екологічних наслідків, методики розрахунку такої шкоди існує ризик неоднозначного тлумачення поняття «великої шкоди» суб'єктами правозастосування.

З таких самих міркувань потребують конкретизації такі положення законопроекту: частина перша статті 72 КУпАП – щодо змісту поняття «інші види шкідливого впливу»; частина перша статті 82 КУпАП – щодо змісту поняття «порушення вимог щодо управління відходами» (чи охоплюються лише вимоги Закону України «Про управління відходами», чи йдеться про порушення умов дозволів або технічних регламентів); стаття 82-11 – щодо розуміння суспільної небезпеки діяння у виді «відсутність плану управління відходами» (який саме план мається на увазі (національний, місцевий, регіональний), хто є суб'єктом відповідальності; які критерії відсутності такого плану).

Законопроектом передбачається суттєве збільшення розмірів адміністративних штрафів за окремі правопорушення у сфері управління відходами. Зокрема, за вчинення правопорушень, передбачених статтями 52, 72, 73, 82, 82-6, 82-12, 152 КУпАП (у редакції законопроекту) пропонується стягнення у виді штрафу для посадових осіб та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності у розмірі від 2500 до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

За відсутності статистичних даних щодо кількості відповідних правопорушень, аналізу ефективності застосування чинних норм КУпАП, оцінки прогнозованого впливу запропонованих змін таке збільшення розміру стягнення не відповідає принципу пропорційності відповідальності, відповідно до якого встановлені державою заходи примусу повинні бути співмірними легітимній меті, тяжкості правопорушення та характеру заподіяної шкоди.

Окремі діяння, за вчинення яких пропонується встановити адміністративну відповідальність містять ознаки кримінальних правопорушень, що зумовлює конкуренцію норм про адміністративну та кримінальну відповідальність та значно ускладнює кваліфікацію діяння. Зокрема, Кримінальний кодекс України (далі – КК) передбачає відповідальність за: забруднення або псування земель

(стаття 239 КК), забруднення атмосферного повітря (стаття 241 КК), порушення правил охорони вод (стаття 242 КК), забруднення моря (стаття 243 КК), тощо.

Положення законопроекту щодо набрання чинності законом не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права важливо передбачити розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

Висновки

Представлений законопроект, спрямований на удосконалення підстав адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері управління відходами, потребує доопрацювання в частині конкретизації пропонованих складів правопорушень; критеріїв визначення шкоди та суб'єктів відповідальності.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*